

Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ЛЕХОВІЦЕР ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 338.45:621(477):339.92 (043.3)

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпро – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Машинобудування – одна з найважливіших галузей національної промисловості, оскільки її стан і розвиток визначають рівень ефективності, автоматизації, ресурсоемності національного виробництва та інноваційний вектор країни в цілому. В умовах євроінтеграційних процесів машинобудівні підприємства України усвідомлюють величезну роль інновацій в підвищенні економічної ефективності, посиленні конкурентних переваг, розширенні сфер бізнесу та перспектив освоєння нових ринків. Але практичний досвід функціонування машинобудівної галузі в нових інституційних умовах уже показав, що українська продукція не може конкурувати з високотехнологічними виробами країн Європейського Союзу (ЄС). Окрім впливу зовнішнього середовища інноваційний розвиток машинобудування стримується проблемами, які існують на рівні мезо- і макросередовищ. Складний та тривалий процес пристосування галузі до євроінтеграційних процесів зумовлює не лише її самоактивізацію, а й нову промислову політику інноваційного розвитку, яка б сприяла подоланню внутрішніх кризових явищ, підвищенню інноваційності продукції, координації міжнародного співробітництва та розширенню ринків збуту.

Машинобудування стало об'єктом дослідження для широкого кола науковців. Особливості розвитку національної економіки та галузі машинобудування розглядалися в працях таких видатних українських вчених як О. Амоша, Н. Верхоглядова, Ю. Бажал, В. Геєць, П. Коренюк, Д. Левчинський, Ю. Орловська, Ю. Пилипенко, В. Прушківський, В. Семиноженко, Л. Федулова та ін. Вагомий внесок у розроблення методичних засад дослідження інноваційного розвитку машинобудування зробили вчені К. Бояринова, Ю. Гусак, О. Олійник, С. Попель, Є. Рясних, Т. Товт, Т. Пілявов, Л. Шацкова та ін. Тематиці аналізу проблем розвитку машинобудівної галузі в умовах євроінтеграції присвячені доробки таких учених як Ю. Коновал, Ю. Короткий, В. Мясников, Т. Павлюк, Н. Равлик, Л. Сакун, О. Свеженцев, Г. Соколюк, Т. Шинкоренко. Вивчення та узагальнення досвіду вчених дало можливість визначити, що питання науково-теоретичного обґрунтування формування напрямів інноваційного розвитку машинобудівної галузі в сучасних умовах потребує подальшого дослідження, оскільки недостатньо дослідженими залишаються питання критеріїв та методичних основ для вибору напрямів на національному рівні в умовах євроінтеграційних процесів, що і зумовлює потребу подальших ґрунтовних досліджень у цьому контексті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з планами науково-дослідницьких робіт Запорізького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України та виконана відповідно до наукової теми «Інвестиційні та інноваційні чинники потенціалу соціалізації регіонів в умовах глобалізації та міжнародних інтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0112U005357), у межах якої автор розробив методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграції.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження – наукове обґрунтування теоретико-методичних підходів до оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі на національному рівні та розроблення практичних рекомендацій щодо її розвитку в умовах євроінтеграції.

Досягнення поставленої мети дослідження зумовило необхідність виконання таких теоретичних, методичних та практичних завдань:

- розвинути понятійно-категоріальний апарат теорії інноваційного розвитку галузі через уточнення понять «інноваційний розвиток машинобудування» та «промислова політика інноваційного розвитку машинобудування»;

- класифікувати чинники впливу на інноваційний розвиток машинобудування у національній економіці в умовах євроінтеграції та систематизувати показники їх оцінювання;

- розробити методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування на національному рівні;

- визначити особливості інноваційного розвитку машинобудування України на основі інтегральної методики й оцінити взаємозв'язок між процесом розвитку та торговельно-інвестиційною інтегрованістю України з країнами ЄС;

- виявити вплив середовищ за критерієм масштабності та змістовності на обсяги реалізації інноваційної продукції машинобудівної галузі;

- розробити підхід до формування нової моделі промислової політики інноваційного розвитку машинобудівної галузі та спрогнозувати обсяги реалізації інноваційної продукції в умовах євроінтеграції;

- модифікувати підхід до формування стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку підгалузей машинобудування з урахуванням євроінтеграційних процесів;

- сформулювати напрями розвитку авіабудівництва як пріоритетної галузі машинобудування на основі експертно-рангової оцінки перспектив.

Об'єкт дослідження – процеси інноваційного розвитку машинобудування у національній економіці.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади та практичні аспекти інноваційного розвитку машинобудівної галузі України в умовах євроінтеграційних процесів.

Методи дослідження. Під час виконання завдань дисертаційної роботи застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, метод формальної логіки – для визначення поняття «інноваційний розвиток машинобудівної галузі»; синтез та аналіз – з метою розкриття поняття «інноваційний розвиток машинобудівної галузі в умовах євроінтеграції»; логічного узагальнення й абстрагування – для визначення концептуальних основ промислової політики інноваційного розвитку машинобудування; індексний – для розрахунку індексів інноваційного розвитку машинобудування; експертних оцінок – для визначення коефіцієнтів вагомості складових індексу торговельно-інвестиційної взаємодії України й ЄС та оцінці перспектив розвитку авіабудування; кореляційний аналіз – для визначення тісноти зв'язку

між обсягами реалізованої інноваційної продукції машинобудування та чинниками середовищ; індукції та дедукції – для обґрунтування рекомендацій щодо промислової політики інноваційного розвитку машинобудування; економетричного моделювання – для прогнозування обсягів інноваційної продукції; матричний – для формування стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку машинобудування.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти, нормативні документи, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, професійні періодичні видання, офіційні статистичні дані, матеріали міжнародної статистики, науково-практичних конференцій та семінарів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні методичного підходу до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування у національній економіці та формуванні на його основі практичних рекомендацій щодо нової моделі промислової політики інноваційного розвитку з урахуванням євроінтеграційних процесів. Найсуттєвіші наукові результати автора такі:

уперше:

- розроблено методичний підхід до формування нової моделі промислової політики інноваційного розвитку машинобудівної галузі в умовах євроінтеграції, який передбачає співставлення рівня її інноваційного розвитку, впливу торговельно-інвестиційної інтегрованості України та ЄС і змін у галузевому, національному та євроінтеграційному середовищах, що дозволяє встановити необхідність застосування певного типу, заходу та інструментів регулювання (економічні, ресурсні, зовнішньоекономічні та інституційні) для кожної підгалузі машинобудування;

удосконалено:

- методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування, який, на відміну від інших, передбачає застосування інтегрально-індексної оцінки та розроблений на основі критеріїв: інноваційна активність, спрямованість інноваційної діяльності, фінансова активність, упровадження інноваційних процесів, ринковий інноваційний «стрибок» підприємств, експортна спрямованість інновацій, що дає можливість оцінювати динаміку розвитку машинобудування і його підгалузей та сформулювати пріоритетні напрями їх інноваційного розвитку;

- підхід до розрахунку індексу торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС, який, на відміну від існуючих, поєднує кількісну та якісну складову й дозволяє оцінити взаємозв'язок між процесом інноваційного розвитку машинобудівної галузі та торговельно-інвестиційною інтегрованістю України з країнами ЄС і сформулювати напрями координації промислової політики інноваційного розвитку машинобудування;

- модель прогнозування обсягів реалізованої інноваційної продукції машинобудування на основі неокласичної виробничої функції, яка відрізняється поєднанням трудового, капітального та інституційного чинників й адаптована до періоду активізації торговельно-інвестиційної взаємодії національної економіки та ЄС, що дозволило охарактеризувати вплив

євроінтеграції на інноваційне виробництво машинобудівної галузі України в майбутньому;

– науковий підхід до визначення стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку підгалузей машинобудування з урахуванням євроінтеграційних процесів, який, на відміну від існуючих, сформовано на основі матричного методу та базується на критеріях ефективності використання власних фінансових коштів у інноваційній діяльності підгалузі, її привабливості для вкладення коштів інституційними одиницями (державою, кредиторами, інвесторами) та привабливості європейського ринку для експорту машинобудівної продукції з України, що дозволяє виокремити напрями вкладення коштів у певні види машинобудівної продукції в умовах євроінтеграції;

– методичний підхід до оцінки перспектив розвитку авіабудівної галузі України в умовах переорієнтації ринків збуту та міжнародного співробітництва, який, на відміну від інших, ґрунтується на ранжуванні перспектив, що дало можливість сформулювати практичні рекомендації щодо першочергових напрямів розвитку авіабудування як пріоритетної підгалузі машинобудування;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат щодо визначення понять «інноваційний розвиток машинобудування» та «промислова політика інноваційного розвитку машинобудування», трактування яких, на відміну від існуючих, акцентують увагу на важливості інноваційного розвитку машинобудування для національної економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності, що дозволяє більш ґрунтовно визначити напрями промислової політики інноваційного розвитку;

– класифікація чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудування, яка, на відміну від існуючих, сформована на основі ознак масштабності середовища (галузеве, національне, євроінтеграційне) та змістовності впливу (економічне, ресурсне, зовнішньоекономічне, інституційне) й містить систему одиничних та інтегральних показників, що дає можливість здійснювати розрахунки для визначення ступеня впливу чинників середовищ на обсяги інноваційної продукції підгалузей машинобудування.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені у дисертації наукові положення та методичні розробки стосовно оцінювання інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграційних процесів доведено до рівня практичних рекомендацій, що дозволило сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення промислової політики інноваційного розвитку.

Рекомендації та пропозиції щодо забезпечення підприємствами авіаційної галузі пріоритетних умов для підвищення кваліфікації працівників та заходів стимулювання їх діяльності були використані в експертних оцінках нормативних документів, що розробляються та надходять для опрацювання до Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної Ради України (довідка № 04-30/14-832/203645 від 08.09.2017 р.). Конкретні пропозиції стосовно оптимізації експортного процесу на мезорівні використані у діяльності Запорізької торгово-промислової палати (довідка № 1.6/378

від 21.08.2017 р.). Рекомендації щодо інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграційних процесів використані у процесі розроблення «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року» Запорізькою обласною державною адміністрацією (довідка № 08-26/2437 від 22.08.2017 р.). Науково-практичні пропозиції відносно оптимізації інноваційної та експортної діяльності підприємств машинобудування використані у діяльності ПАТ «Мотор Січ» (довідка № БШ/22961 від 22.08.2017 р.). Основні теоретико-методичні розробки дисертації впроваджені у викладацький процес і застосовувались під час формування навчально-методичних комплексів дисциплін «Макроекономіка» та «Глобальна економіка» (довідка № 37-99/2632-1 від 05.09.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним науковим дослідженням, в якому викладено авторський підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграційних процесів та розроблення напрямів удосконалення промислової політики. Наукові положення, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержано автором самостійно за результатами системного дослідження, аналізу й узагальнення теоретичного та практичного матеріалу. Обсяг особистого внеску в опублікованих у співавторстві робіт наведено у переліку праць.

Апробація матеріалів дисертації. Ключові теоретико-методичні та науково-практичні положення й висновки дисертації оприлюднені автором і отримали позитивну оцінку на дев'яти науково-практичних конференціях: VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні економічні системи: стан та перспективи розвитку» (16–17.05.2016 р., м. Хмельницький); III Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України» (18–20.05.2016 р., м. Вінниця); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи» (23–24.06.2016 р., м. Одеса); III Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасних міжнародних економічних відносин: фінансово-економічні та соціальні чинники» (23–24.09.2016 р., м. Одеса); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах інтеграції: досягнення та проблеми» (19–22.10.2016 р., м. Харків); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами» (08.12.2016 р., м. Луцьк); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку України» (09–10.12.2016 р., м. Ужгород); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Маркетинг і менеджмент в системі національних і світових економічних інтересів» (20.01.2017 р., м. Кривий Ріг); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасний менеджмент: проблеми теорії та практики» (01.05 – 01.06.2017 р., м. Кривий Ріг).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційної роботи знайшли відображення у 24 наукових працях, з них 10 надруковано у наукових

фахових виданнях (з яких шість включено до наукометричних баз даних), три публікації в інших виданнях, дві публікації в іноземних виданнях та дев'ять публікацій апробаційного характеру загальним обсягом 7,6 друк. арк., з яких особисто автору належать 6,6 друк. арк.

Структура й обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 271 найменування. Повний обсяг роботи становить 290 сторінок, з яких 176 сторінок основного тексту, 47 таблиць, що містяться на 22 сторінках, 29 рисунків на 16 сторінках та дев'ять додатків на 73 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обгрунтовано актуальність теми, вказано на зв'язок роботи з науковими напрямками досліджень, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; наведено елементи наукової новизни в одержаних висновках та результатах, висвітлено їх теоретичне та практичне значення.

У першому розділі – «**Теоретичні основи дослідження інноваційного розвитку машинобудівної галузі в національній економіці**», розглянуто еволюцію поглядів на сутність понять «машинобудування», «галузь», «інновація», «інноваційний розвиток», запропоновано класифікацію чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудівної галузі в умовах євроінтеграційних процесів, визначено методичні основи оцінювання інноваційного розвитку машинобудування в національній економіці.

Критичний аналіз думок учених відносно сутності машинобудування дав можливість стверджувати, що його розглядають як комплекс національної економіки, сукупність галузей промисловості, провідну (стратегічно важливу, системоутворючу, капіталоутворюючу) галузь економіки країни, ланку економіки, основу економіки та економічного потенціалу країни. Проаналізовано галузеву структуру та специфічні ознаки машинобудування, які характеризують його діяльність.

Автором проаналізовано еволюцію теорій і концепцій розвитку інноваційних процесів в економіці та виокремлено підходи до тлумачення поняття «інновація» та «інноваційний розвиток». На основі здійсненого аналізу визначено, що інноваційний розвиток машинобудування – це процес інноваційних перетворень у галузі, який передбачає якісно новий рівень використання всіх видів ресурсів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності інноваційної продукції та посилення її унікальної функції для різних сфер промислового виробництва. Акцентовано увагу, що інноваційність машинобудівної галузі проявляється зміною галузевої структури, напрямів експортної спрямованості, диверсифікованості та спрямованості інноваційної діяльності.

На основі компаративного аналізу існуючих класифікацій чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудування побудовано авторську класифікацію, яка враховує два критерії: 1) масштабність впливу середовища (внутрішнє: галузеве; зовнішнє: національне та євроінтеграційне); 2) змістовність впливу чинників середовища: економічні, ресурсні (інвестиційні,

науково-технічні, інформаційно-комунікаційні, матеріально-сировинні, природноресурсні, соціально-економічні), зовнішньоекономічні, інституційні (інституційно-економічні, інституційно-політичні та інституційно-соціальні). Автором зазначено, що поряд із класифікацією чинників велике значення мають їх оцінка і вимір впливу з метою розроблення заходів щодо координації інноваційного розвитку галузі. На основі зазначеної класифікації побудовано систему із 74 показників, обраних на підставі таких критеріїв: 1) забезпечення збирання статистичних даних на трьох рівнях: галузевий, національний та європейський; 2) нескладність для сприйняття і обробки даних; 3) відповідність системам національної та міжнародної статистики; 4) забезпечення проведення оцінювання в динаміці.

Автором акцентовано увагу на вплив євроінтеграційного середовища та визначено, що саме євроінтеграційні умови стали чинником структурної зміни підходів до управління взаємозв'язками мікро-, мезо- та макrorівнів у галузі машинобудування, що актуалізує більш тісне переплетіння промислової та інноваційної політики у вигляді промислової політики інноваційного розвитку машинобудування (ПППРМ), під якою розуміється спосіб реалізації державою узгодженості між економічними інтересами машинобудівної галузі щодо інноваційного розвитку та процесом її пристосування до змін, які відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі, з метою формування структурно-збалансованого та конкурентоспроможного ядра національної економіки.

На підставі критичного аналізу існуючих методик щодо аналізу та оцінювання інноваційного розвитку машинобудування виокремлено мікроекономічний, галузевий, ресурсний, комплексний, індексний підходи. З метою комплексного оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі в національній економіці застосовано найбільш показовий індексний метод та розроблено систему з 15 показників, які обрано на основі таких критеріїв як інноваційна активність, спрямованість інноваційної діяльності, фінансова активність, упровадження інноваційних процесів, ринковий інноваційний «стрибок» підприємств, експортна спрямованість інновацій. Результатом виділеного підходу став розрахунок інтегрального індексу інноваційного розвитку машинобудування (IP_M), який виконується за формулою середньої геометричної групових індексів, що характеризують стан чотирьох підгалузей машинобудування (індекс комп'ютерів, електронної та оптичної продукції I_{KE} , індекс електричного устаткування I_{EY} , індекс машин та устаткування I_{MV} , індекс транспортних засобів I_{TZ}). Аналіз динаміки інноваційного розвитку запропоновано здійснювати на основі розрахунку середньорічного темпу приросту (Т) індексів. На рис. 1 наведено методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудування, який полягає у виконанні трьох етапів.

У другому розділі – «**Діагностика інноваційного розвитку машинобудівної галузі України в контексті євроінтеграції**», визначено особливості інноваційного розвитку машинобудування України на основі інтегральної методики, оцінено взаємозв'язок між процесами інноваційного

розвитку та торговельно-інвестиційною інтегрованістю України з країнами ЄС, виявлено вплив середовищ за критерієм масштабності та змістовності на обсяги реалізованої інноваційної продукції машинобудівної галузі.

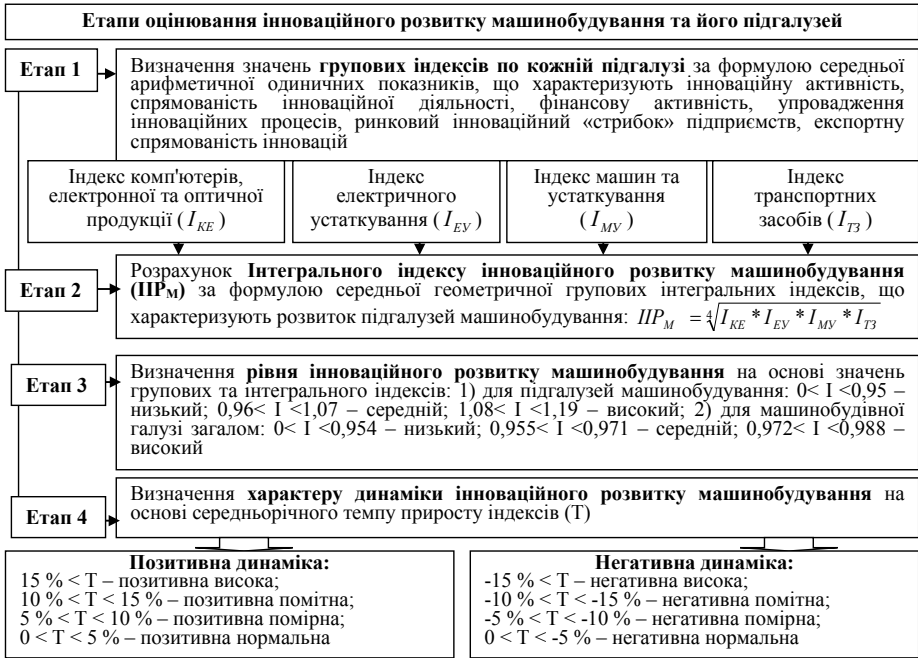

Рис. 1. Методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі

Джерело: складено автором.

Із метою оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі використано авторську інтегрально-індексну методику (рис. 1). Дисертантом розраховано інтегральний індекс інноваційного розвитку машинобудування у національній економіці та здійснено оцінку його динаміки за 2011–2015 рр. Визначено, що найвищий рівень інноваційного розвитку галузь мала у 2015 році (0,988), а найнижчий – у 2013 році (0,938). На основі групування підгалузей за рівнем інноваційного розвитку визначено, що у 2015 році до інноваційно низькорозвинутих належать виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, виробництво електричного устаткування; до інноваційно високорозвинутих – виробництво машин та устаткування, виробництво транспортних засобів. Результати аналізу динаміки індексів за 2011–2015 рр. на основі середньорічного темпу приросту (T) засвідчили, що інноваційний розвиток машинобудування має позитивну низьку динаміку. Натомість аналіз динаміки підгалузей машинобудування показує її різноплановість та змішаність: підгалузей комп'ютерів, електронної, оптичної продукції демонструє позитивну високу динаміку; підгалузей транспортних

засобів – негативну помітну; підгалузь електричного устаткування – позитивну низьку; підгалузь машин та устаткування – позитивну помірну. Результати аналізу дозволили констатувати, що значення інноваційного розвитку окремих підгалузей машинобудування в Україні недооцінюються, а проблема стабілізації їх розвитку – загострюється.

Автором запропоновано здійснювати оцінювання впливу євроінтеграції на інноваційний розвиток машинобудівної галузі на основі алгоритму, який складається з чотирьох етапів: 1) систематизація статистичних даних; 2) визначення вагомості торговельно-інвестиційних показників на основі експертного опитування; 3) розрахунок індексу торговельно-інвестиційної інтегрованості України та ЄС; 4) оцінка та аналіз взаємозв'язку процесів євроінтеграції та інноваційного розвитку машинобудування України.

Розрахунок індексу торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС здійснюється за формулою середньозваженої показників, які обрано на основі критерію висвітлення торговельної (питома вага експорту товарів з України до ЄС у загальній структурі експорту товарів з України до країн світу; питома вага імпорту товарів до України з ЄС у загальній структурі імпорту товарів до України з країн світу; питома вага експорту послуг з України до ЄС у загальній структурі експорту послуг з України до країн світу; питома вага імпорту послуг до України з ЄС у загальній структурі імпорту послуг до України з країн світу) та інвестиційної діяльності України з ЄС (питома вага прямих іноземних інвестицій з ЄС до України у загальній структурі прямих іноземних інвестицій до України з країн світу; питома вага прямих іноземних інвестицій з України до ЄС у загальній структурі прямих іноземних інвестицій з України до країн світу):

$$IPI_{y \leftrightarrow EC} = \sum_{j=1}^m k_j n_j, \quad (1)$$

де $IPI_{y \leftrightarrow EC}$ – індекс торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС;

n_j – торговельно-інвестиційні показники;

k_j – коефіцієнт вагомості j -го показника у загальній оцінці, який визначається на основі експертних оцінок.

На основі розрахованих значень індексів інноваційного розвитку машинобудування та торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС за 2011–2015 рр. встановлено, що між процесами торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС та інноваційним розвитком машинобудування України існує помірний зв'язок ($R = +0,54$), але збільшення торговельно-інвестиційної взаємодії української економіки з європейською неоднозначно впливає на інноваційний розвиток різних підгалузей машинобудування ($R = +0,6$ для електричного устаткування, електронної та оптичної продукції; $R = +0,97$ для машин та устаткування; $R = -0,52$ для транспортних засобів).

Виходячи із вищезазначеного, результати оцінки потребують їх урахування при формуванні промислової політики інноваційного розвитку машинобудування.

Використовуючи авторську класифікацію чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудування, яка містить 74 показники, виявлено вплив середовищ за критерієм масштабності та змістовності на обсяги реалізованої інноваційної продукції підгалузей машинобудування (Q_{III}) (на основі таких етапів: 1) Етап 1 «Кореляційний аналіз» – визначення значущих чинників (незначущі ($0 > R > 0,5$), значущі ($0,5 > R > 0,99$)); 2) Етап 2 «Вагомість чинників» – розрахунок групових коефіцієнтів вагомості (ГК) значущих чинників усіх видів середовищ для підгалузей машинобудування (значний вплив, якщо $0,667 < GK < 1$; помітний вплив, якщо $0,333 < GK < 0,667$; слабкий вплив, якщо $0 < GK < 0,333$); 3) Етап 3 «Вплив середовищ» – формування рівнянь впливу середовищ (PBC) для підгалузей машинобудування. Реалізуючи ці етапи, автором сформовано рівняння впливу середовищ (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив середовищ на обсяги реалізованої інноваційної продукції для підгалузей машинобудування

№ п/п	Підгалузь машинобудування	Рівняння впливу
1	Рівняння впливу середовища за критерієм масштабності	
1.1	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	$PBC=0,39Г+0,38Н+0,23Є$
1.2	Виробництво електричного устаткування	$PBC=0,24Г+0,41Н+0,36Є$
1.3	Виробництво машин і устаткування	$PBC=0,38Г+0,5Н+0,12Є$
1.4	Виробництво транспортних засобів	$PBC=0,28Г+0,47Н+0,25Є$
2	Рівняння впливу середовища за критерієм змістовності	
2.1	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	$PBC=0,27E+0,42P+0,153+0,16I$
2.2	Виробництво електричного устаткування	$PBC=0,22E+0,42P+0,063+0,29I$
2.3	Виробництво машин і устаткування	$PBC=0,34E+0,29P+0,143+0,22I$
2.4	Виробництво транспортних засобів	$PBC=0,39E+0,39P+0,123+0,09I$

Умовні позначення: Г – чинники галузевого середовища, Н – чинники національного середовища, Є – чинники євроінтеграційного середовища, Е – економічні чинники, Р – ресурсні чинники, З – зовнішньоекономічні чинники, І – інституційні чинники.

Джерело: розроблено та розраховано автором.

Результати свідчать, що за критерієм масштабності значного рівня впливу не має жодна підгалузь машинобудування. За критерієм змістовності визначено, що ресурсне й економічне середовища відіграють роль для комп'ютерів, електронної, оптичної продукції та транспортних засобів; зовнішньоекономічне та інституційне середовище мають найслабший вплив для всіх підгалузей.

Використання розроблених рівнянь впливу середовищ в управлінсько-економічній практиці забезпечить структурно-логічний підхід до встановлення основних взаємозв'язків між обсягами інноваційної продукції підгалузей машинобудування та чинниками впливу різних середовищ і дозволить

окреслити напрями інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграції.

У третьому розділі – «**Напрями та перспективи активізації інноваційного розвитку машинобудівної галузі України в умовах євроінтеграційних процесів**», обґрунтовано концептуальні засади промислової політики інноваційного розвитку та запропоновано прогнозну модель обсягів інноваційної продукції машинобудівної галузі в умовах євроінтеграції; визначено стратегічні напрями фінансування інноваційного розвитку машинобудування; здійснено оцінку перспектив розвитку авіабудування як пріоритетної підгалузі машинобудування України.

Прискорення інноваційного розвитку машинобудування України потребує, насамперед, досконалого вибору та обґрунтування заходів та інструментів ПППРМ для кожної підгалузі з урахуванням її особливостей та середовищ, які найбільше на неї впливають. Відповідно до теоретичних засад формування ПППРМ та результатів розрахунків розроблено методичний підхід до формування нової моделі ПППРМ (рис. 2). На підставі розробленого методичного підходу окреслено рекомендації щодо формування типів, заходів та інструментів ПППРМ України.

Автором розроблено методичний підхід до прогнозування обсягів реалізованої інноваційної продукції машинобудування на основі неокласичної виробничої функції, яка адаптована до специфіки сучасного періоду України за рахунок доповнення в модель, окрім чинників виробництва K і L (капіталу й праці), додаткового інституційного чинника $III_{v \in \text{ЄС}}$, що відображає стан торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС. Виробнича функція має вигляд:

$$Y_{\text{ПМ}} = f(K, L, III_{v \in \text{ЄС}}), \quad (2)$$

де $Y_{\text{ПМ}}$ – обсяги реалізованої інноваційної продукції машинобудування в Україні;

K – вартість основних засобів галузі машинобудування;

L – кількість зайнятого населення у сфері машинобудування;

$III_{v \in \text{ЄС}}$ – індекс торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС.

На основі запропонованого підходу здійснено прогноз обсягів реалізації інноваційної продукції машинобудування України з урахуванням євроінтеграційних процесів до 2020 р., який здійснено на основі таких кроків:

1) формування сценарних умов, які передбачають зміну темпів зростання (зменшення) факторів K , L , $III_{v \in \text{ЄС}}$ з 2016 року на основі інтуїтивного методу прогнозування (песимістичний, найбільш ймовірний та оптимістичний сценарій);

2) побудова прогнозних значень факторів для 2016–2020 рр. на базі методу експоненційного згладжування (константа згладжування $\alpha=0,3$) з урахуванням сценарних умов;

3) розрахунок прогнозних значень обсягів реалізованої інноваційної

продукції машинобудування на основі рівняння виробничої функції (рис. 3).

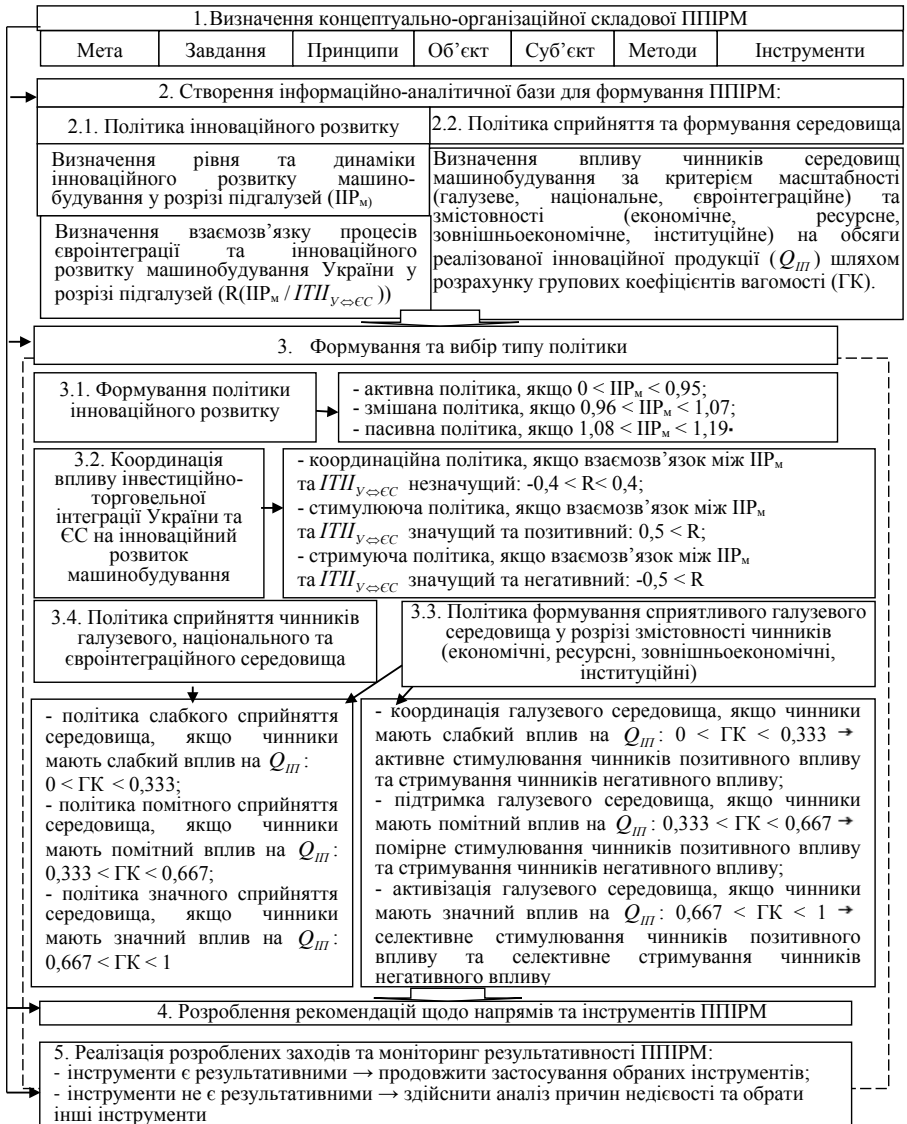

Рис. 2. Методичний підхід до формування нової моделі промислової політики інноваційного розвитку машинобудування

Джерело: розроблено автором.

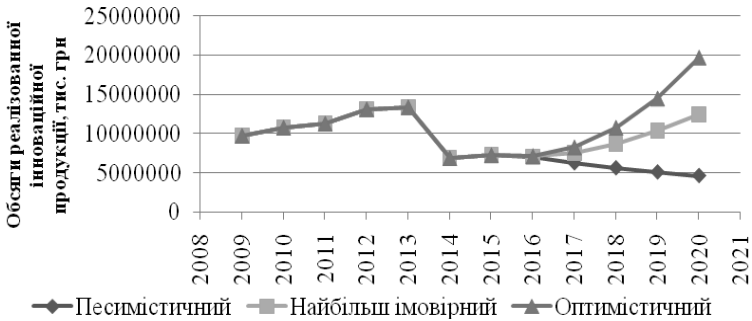

Рис. 3. Прогноз обсягів реалізації інноваційної продукції машинобудування у 2017–2020 рр.

Джерело: розраховано автором.

Автором, виявлено, що вирішення проблеми активізації інноваційної діяльності в машинобудівній галузі України може бути забезпечене за умови поліпшення її фінансування, оскільки до євроінтеграційних процесів галузь мала абсолютно інший вектор експортної політики та інвестиційного співробітництва. Із цією метою автором розроблено методичний підхід до формування стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку машинобудування з урахуванням євроінтеграційних процесів (рис. 4).

Реалізація підходу дала можливість сформулювати матрицю «привабливість європейського ринку – ефективність фінансування інноваційної діяльності галузі» та запропонувати варіанти вкладення коштів на певні види машинобудівної продукції в умовах євроінтеграційних процесів (Варіант I – реактори ядерні, котли, машини; Варіант II – електричне устаткування, залізничні локомотиви, судна; Варіант III – наземний транспорт, літальні апарати).

В роботі акцентовано, що підгалузь «Транспортні засоби», маючи найвищий рівень інноваційного розвитку, блокується європейським ринком, який є відносно закритим для української транспортної продукції, особливо в розрізі продукції «Літальні апарати». З метою виявлення шляхів розвитку авіабудування України автором здійснено оцінювання та ранжування перспектив в умовах переорієнтації ринків збуту та міжнародного співробітництва на основі таких кроків: 1) визначення та аналіз особливостей виробництва, функціонування та розвитку авіабудівної галузі України; 2) формування системи об'єктів дослідження, що характеризують перспективи розвитку авіабудівної галузі України; 3) проведення експертного оцінювання перспектив розвитку авіабудівної галузі України; 4) формування рангів перспектив авіабудівної галузі України на основі узагальнення результатів експертного опитування.

Рис. 4. Методичний підхід до формування стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку підгалузей машинобудування з урахуванням євроінтеграційних процесів

Джерело: складено автором.

Результати проведеного дослідження засвідчили, що в умовах євроінтеграції для машинобудівної продукції «Літальні апарати» в першу чергу необхідно здійснювати заходи щодо отримання європейських та американських сертифікатів повітряних суден, диверсифікації географічної структури експорту та міжнародного співробітництва, розвитку програм імпортозаміщення деталей авіабудівної галузі.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота містить науково-теоретичне узагальнення та нові

підходи до виконання наукового завдання, яке пов'язане з обґрунтуванням теоретико-методичних підходів до оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі України і розробленням практичних рекомендацій щодо її розвитку в умовах євроінтеграції. У підсумку дисертаційного дослідження сформульовано такі висновки і пропозиції:

1. На підставі аналізу наукових позицій, узагальнення сучасної термінології теорії інноваційного розвитку та дійсних підходів до визначення сутності дефініції «інноваційний розвиток машинобудування» сформовано авторське бачення цього поняття, згідно з яким інноваційний розвиток машинобудування – це процес інноваційних перетворень у галузі, який передбачає якісно новий рівень використання всіх видів ресурсів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності інноваційної продукції та посилення її унікальної функції для різних сфер промислового виробництва. Доведено, що інноваційність машинобудівної галузі проявляється не лише випуском інноваційної продукції, а і внутрішніми перетвореннями, які відбуваються у самій галузі, а саме зміною галузевої структури, напрямів експортної спрямованості, диверсифікованості та спрямованості інноваційної діяльності.

2. Критичний аналіз та узагальнення дійсних підходів до класифікації чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудування дав змогу сформулювати авторську класифікацію, яка враховує критерій масштабності середовища (галузеве, національне, євроінтеграційне) й змістовності його впливу (економічне, ресурсне, зовнішньоекономічне, інституційне). На основі авторської класифікації побудовано систему показників оцінки дії цих чинників, яка містить одиничні та інтегральні показники. Визначено, що євроінтеграційні умови стали чинником структурної зміни підходів до управління взаємозв'язками мікро-, мезо- та макrorівнів у галузі машинобудування, що актуалізує тісне переплетіння промислової та інноваційної політики у вигляді нової моделі промислової політики інноваційного розвитку машинобудування, під якою розуміється спосіб реалізації державою узгодженості між економічними інтересами машинобудівної галузі щодо інноваційного розвитку та процесом її пристосування до змін, які відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі, з метою формування структурно-збалансованого та конкурентоспроможного ядра національної економіки.

3. Систематизація та компаративний аналіз різних методичних підходів до аналізу та оцінювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі дозволили виокремити та удосконалити найбільш результативний з них – індексний підхід. Вихідним положенням до його розроблення була систематизація показників за критеріями: інноваційна активність підприємств, спрямованість інноваційної діяльності, фінансова активність, упровадження інноваційних процесів, ринковий інноваційний «стрибок» підприємств, експортна спрямованість інновацій. Результатом запропонованого підходу став розрахунок інтегрального індексу інноваційного розвитку машинобудування, який визначається на основі групових індексів, що характеризують стан чотирьох підгалузей машинобудування (індекс комп'ютерів, електронної та

оптичної продукції, індекс електричного устаткування, індекс машин та устаткування, індекс транспортних засобів).

4. За результатами оцінювання інноваційного розвитку машинобудування у національній економіці з'ясовано, що за період 2011–2015 рр. галузь демонструвала найвищий рівень у 2015 році, а найнижчий у 2013 році. Групування підгалузей за рівнем інноваційного розвитку засвідчило, що виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, виробництво електричного устаткування є інноваційно низькорозвинутими підгалузями, а виробництво машин та устаткування, виробництво транспортних засобів належить до інноваційно високорозвинutih. Визначено характер динаміки інноваційного розвитку машинобудування та його підгалузей за 2011–2015 рр. Запропоновано підхід до оцінювання впливу євроінтеграції на інноваційний розвиток машинобудівної галузі. Доведено, що між індексом торговельно-інвестиційної інтегрованості України з ЄС та індексом інноваційного розвитку машинобудування існує помірний зв'язок.

5. З метою діагностики впливу середовищ за критерієм масштабності та змістовності на обсяги реалізації інноваційної продукції підгалузями машинобудування розраховано групові коефіцієнти вагомості середовищ, сформовано рівняння їх впливу та визначено рушійні сили. Встановлено, що помітний рівень впливу характерний для підгалузей: комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування – галузеве та національне середовище; електричного устаткування – євроінтеграційне середовище; транспортних засобів – національне середовище. Слабкий рівень впливу мають підгалузі: комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – євроінтеграційне середовище; електричного устаткування – галузеве середовище; машин і устаткування – євроінтеграційне середовище; транспортних засобів – галузеве та євроінтеграційне середовище. Виявлено, що ресурсне та економічне середовища важливі для комп'ютерів, електронної, оптичної продукції та транспортних засобів; зовнішньоекономічне та інституційне середовища мають найслабший вплив для всіх підгалузей.

6. На основі виявлених особливостей інноваційного розвитку машинобудування обґрунтовано потребу в пошуку нового методичного забезпечення щодо формування промислової політики інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграції. Автором розроблено методичний підхід до її формування, реалізація якого дала можливість визначити тип, заходи та інструменти для кожної підгалузі машинобудування з урахуванням впливу галузевого, національного та євроінтеграційного середовища. Удосконалено модель прогнозування обсягів інноваційної продукції машинобудування на основі неокласичної виробничої функції і здійснено прогноз обсягів реалізованої інноваційної продукції машинобудування в Україні з урахуванням євроінтеграційних процесів до 2020 р. шляхом песимістичного, найбільш імовірного та оптимістичного сценаріїв.

7. На підставі результатів оцінювання інноваційного розвитку машинобудування обґрунтовано, що вирішення проблеми активізації інноваційної діяльності в машинобудівній галузі України може бути

забезпечене за умови поліпшення її фінансування. З метою удосконалення шляхів фінансування інноваційного розвитку машинобудування модифіковано методичний підхід до формування стратегічних напрямів фінансування, який передбачає побудову матриці «привабливість європейського ринку – ефективність фінансування інноваційної діяльності галузі», що дало можливість визначити пріоритетні напрями вкладення фінансових коштів на певні види машинобудівної продукції в умовах євроінтеграційних процесів.

8. Застосування матриці «привабливість європейського ринку – ефективність фінансування інноваційної діяльності галузі» дозволило обґрунтувати, що європейський ринок відносно закритий для української транспортної продукції, особливо стосовно продукції «Літальні апарати», що спонукало оцінити перспективи розвитку цього виду діяльності в умовах євроінтеграції. Із цією метою запропоновано методичний підхід до оцінювання перспектив розвитку авіабудівної галузі України в умовах переорієнтації ринків збуту та міжнародного співробітництва, який базується на ранжуванні перспектив. На основі реалізації запропонованого підходу визначено, що першочерговими заходами щодо розвитку авіабудівної галузі України є отримання європейських та американських сертифікатів повітряних суден, диверсифікація географічної структури експорту та міжнародного співробітництва, розвиток програм імпортозаміщення деталей авіабудівної галузі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Леховицер В. А. Зависимость конкурентоспособности и экономических показателей предприятия авиационной промышленности от инноваций [Електронний ресурс] / В. Б. Семенов, В. М. Голуб, Л. А. Зозуля, В. А. Леховицер // Чернігівський науковий часопис. – 2015. – № 1 (6). – Режим доступу : <http://chasopis.geci.stu.cn.ua>. *Особистий внесок: розглянуто вплив інновацій на конкурентоспроможність авіатехніки.*

2. Леховицер В. А. Оценка влияния инвестиционно-инновационной деятельности на работу предприятий авиационной промышленности / В. Б. Семенов, А. Л. Бурсала, Л. А. Зозуля, В. А. Леховицер // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 2 (2). – С. 123–127. *Особистий внесок: здійснено аналіз показників оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності машинобудівного комплексу.*

3. Леховицер В. О. Особливості розвитку машинобудівної галузі в сучасних умовах [Електронний ресурс] / В. О. Леховицер // Ефективна економіка. – 2016. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4974>

4. Леховицер В. О. Методичні підходи до оцінки інноваційного розвитку машинобудування в умовах євроінтеграційних процесів / В. Г. Прушківський, В. О. Леховицер // Економічний простір. – 2016. – № 114. – С. 115–126.

Особистий внесок: запропоновано методичний підхід до оцінки інноваційного розвитку машинобудування.

5. Леховіцер В. О. Формування напрямів інноваційного розвитку машинобудівної галузі в умовах євроінтеграції / В. О. Леховіцер // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2017. – № 1 (57). – С. 112–117.

6. Леховіцер В. О. Перспективи розвитку авіабудівництва України в контексті міжнародних інтеграційних процесів / В. Г. Прушківський, В. О. Леховіцер / Проблеми системного підходу в економіці. – 2017. – № 3 (59). – С. 22–26. *Особистий внесок: запропоновано практичні рекомендації до визначення напрямів розвитку авіабудування.*

7. Леховіцер В. О. Методичні основи оцінки впливу факторів на інноваційний розвиток машинобудування / В. О. Леховіцер // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 25, Ч.1. – С. 156–158.

8. Леховіцер В. О. Особливості формування та розвитку пріоритетних напрямів машинобудування в контексті промислової політики України / В. О. Леховіцер // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – Вип. 25, Ч.1. – С. 82–85.

9. Леховіцер В. О. Діагностика впливу процесів євроінтеграції на розвиток машинобудівної галузі України / В. О. Леховіцер // Інноваційна економіка. – 2017. – № 5-6 (69). – С. 53–58.

10. Леховіцер В. О. Теоретичні підходи до формування промислової політики інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / В. О. Леховіцер // Економіка та суспільство. – 2017. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economyandsociety.in.ua/>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Леховіцер В. О. Авіадвигунобудування як пріоритетна галузь розвитку машинобудування регіону / В. О. Леховіцер // Сучасні економічні системи: стан та перспективи розвитку: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф., 16–17 травня 2016 р.– Хмельницький : ХКТЕІ, 2016. – С. 79–82.

12. Леховіцер В. О. Сучасні проблеми розвитку підприємств авіадвигунобудування Запорізького регіону / В. О. Леховіцер // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 18–20 травня 2016 р. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – С. 63–69.

13. Леховіцер В. О. Сучасний розвиток машинобудування в Україні: проблеми та перспективи / В. О. Леховіцер // Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 черв. 2016 р. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – С. 52–53.

14. Леховіцер В. О. Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку машинобудування в Україні / В. О. Леховіцер // Розвиток сучасних міжнародних економічних відносин: фінансово-економічні та соціальні

чинники : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 вересня 2016 р. – Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2016. – С. 68–70.

15. Леховіцер В. О. Проблеми оцінки інноваційного розвитку машинобудівної галузі на національному рівні в умовах євроінтеграції / В. О. Леховіцер // Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах інтеграції: досягнення та проблеми : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 19–22 жовтня 2016 р. – Харків, 2016. – С. 185–188.

16. Леховіцер В. О. Інноваційний розвиток галузі машинобудування в сучасних умовах / В. О. Леховіцер, В. Г. Прушківський // Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 8 грудня 2016 р. – Луцьк : НТУ, 2016. – С. 207–209. *Особистий внесок: запропоновано напрями державного стимулювання інноваційного розвитку машинобудівної галузі.*

17. Леховіцер В. О. Інтегрально-індексний підхід до оцінки інноваційного розвитку машинобудування: національний рівень / В. О. Леховіцер // Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 грудня 2016 р. – Ужгород : ВД «Гельветика», 2016. – С. 51–53.

18. Леховіцер В. О. Формування галузевих пріоритетів розвитку машинобудування // В. О. Леховіцер // Маркетинг і менеджмент в системі національних і світових економічних інтересів: матеріали II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 20 січня 2017 р. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2017. – С. 157–159.

19. Леховіцер В. О. Сучасні тенденції в організації авіаційного виробництва: міжнародний та національний аспект // В. О. Леховіцер // Сучасний менеджмент: проблеми теорії та практики: II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., травень 2017 р., Кривий Ріг : КНУ, 2017. – С. 40 – 42.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

20. Леховіцер В. О. Вплив інновацій на конкурентоспроможність і економічні показники підприємства авіаційної промисловості / В. Б. Семенов, В. О. Туголуков, В. О. Леховіцер // Системи управління, навігації та зв'язку. – 2013. – Вип. 1 (25). – С. 105–107. *Особистий внесок: здійснено аналіз впливу інновацій на конкурентоспроможність авіаційної промисловості.*

21. Леховіцер В. О. Оцінка ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств авіаційної промисловості / В. Б. Семенов, В. О. Туголуков, В. О. Леховіцер // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – 2013. – № 3 (36). – С. 207–209. *Особистий внесок: запропоновано показники для оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств авіаційної промисловості.*

22. Леховіцер В. О. Авіадвигунобудування як пріоритетна галузь промислового розвитку Запорізького регіону / В. О. Леховіцер / Інституціональний вектор економічного розвитку / Збірник наукових праць МІДМУ «КПУ». – Мелітополь: Вид-во КПУ, 2015. – Вип. 9 (2). – С. 306–313.

23. Lehovitser V. Innovative development of mechanical engineering in Ukraine: evaluation and analysis / Volodymyr Prushkivs'kyj, Viktor Lehovitser // *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. – 2017. – Vol. 3 (Issue 4). – P. 57–63. *Особистий внесок: запропоновано пріоритетні заходи державної політики машинобудування.*

24. Lehovitser V. Algorithm formation of impact assessment of eurointegration processes on innovative development of machine-building in Ukraine / Volodymyr Prushkivs'kyj, Viktor Lehovitser // *East European Scientific Journal Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. – 2017. – № 7 (23). – P.2. – P. 55–59. *Особистий внесок: запропоновано методичний підхід до розрахунку індексу торговельно-інвестиційної інтегрованості України та ЄС.*

АНОТАЦІЯ

Леховіцер В.О. Інноваційний розвиток машинобудівної галузі України в умовах євроінтеграційних процесів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпро, 2018.

Дисертаційна робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретико-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку машинобудівної галузі України в умовах євроінтеграції. Уточнено суть поняття «інноваційний розвиток машинобудування». Запропоновано класифікацію чинників на основі критерію масштабності та змістовності впливу середовища на інноваційний розвиток машинобудування та удосконалено індексний підхід до оцінювання такого розвитку у національній економіці. Побудовано концептуальну модель промислової політики інноваційного розвитку машинобудування. Здійснено інтегральну оцінку динаміки рівня інноваційного розвитку українського машинобудування на основі розробленого автором загального індексу. Запропоновано підхід до оцінювання впливу євроінтеграції на інноваційний розвиток машинобудування. Виявлено вплив чинників середовища на обсяги реалізованої інноваційної продукції та відібрано чинники, які здатні пришвидшити розвиток машинобудування України. Розроблено методичний підхід до формування промислової політики інноваційного розвитку машинобудування, реалізація якого дала можливість сформулювати підходи та заходи для кожної підгалузі із урахуванням впливу галузевого, національного та євроінтеграційного середовища. Удосконалено модель прогнозування обсягів інноваційної продукції машинобудування на основі неокласичної виробничої функції. Удосконалено методичний підхід до формування стратегічних напрямів фінансування машинобудування. Запропоновано підхід до оцінювання перспектив розвитку авіабудівної галузі України в умовах переорієнтації ринків збуту та міжнародного співробітництва на основі експертних та рангових оцінок.

Ключові слова: інноваційний розвиток, машинобудівна галузь, євроінтеграційні процеси, промислова політика інноваційного розвитку, чинник, середовище, оцінка.

АННОТАЦІЯ

Леховицер В.А. Инновационное развитие машиностроительной отрасли Украины в условиях интеграционных процессов. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», Днепр, 2018.

Диссертация посвящена научному обоснованию теоретико-методических подходов и разработке практических рекомендаций по инновационному развитию машиностроительной отрасли Украины в условиях евроинтеграции.

Обоснована сущность понятия «инновационное развитие машиностроения». Предложена классификация факторов на основе критериев масштабности и содержательности влияния среды на инновационное развитие машиностроения и усовершенствован индексный подход к оценке такого развития в национальной экономике. Построена концептуальная модель промышленной политики инновационного развития машиностроения.

Осуществлена интегральная оценка динамики уровня инновационного развития украинского машиностроения на базе разработанного автором общего индекса. Предложен подход к оценке влияния евроинтеграции на инновационное развитие машиностроения. Выявлено влияние факторов среды на объемы реализованной инновационной продукции и отобраны факторы, которые способны ускорить развитие машиностроения Украины.

Разработан методический подход к формированию промышленной политики инновационного развития машиностроения, реализация которого позволила сформулировать подходы и мероприятия по каждой подотрасли с учетом влияния отраслевой, национальной и евроинтеграционной среды. Усовершенствована модель прогнозирования объемов инновационной продукции машиностроения на основе неоклассической производственной функции. Усовершенствован методический подход к формированию стратегических направлений финансирования машиностроения. Предложен подход к оценке перспектив развития авиастроительной отрасли Украины в условиях переориентации рынков сбыта и международного сотрудничества на основе экспертных и ранговых оценок.

Ключевые слова: инновационное развитие, машиностроительная отрасль, евроинтеграционные процессы, промышленная политика инновационного развития, фактор, среда, оценка.

ABSTRACT**Lekhovitser V.O. Ukrainian mechanical engineering industry's innovation development amid European integration. – Manuscript.**

Thesis on competition of scientific degree of Candidate of Economic Science on specialty 08.00.03 – economics and management the national economy. – State Higher Educational Establishment «Prydniprovs'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture», Dnipro, 2018.

The dissertation is dedicated to the scientific motivation of the theoretical and methodical approaches, theoretical and practical recommendations working-out as for Ukrainian mechanical engineering industry's innovation development amid European integration. The meaning of the “mechanical engineering's innovation development” category is emendated. Factors` classification based on the criterion of scale and environmental strong effect on the mechanical engineering's innovation development is proposed. Index approach to the national mechanical engineering's innovation development assessment is improved A conceptual model of the industrial policy for mechanical engineering's innovation development is formed. An integral evaluation of the dynamics level of Ukrainian mechanical engineering's innovation development is based on the general index worked out by the author. The approach to the estimation of the European integration influence on the mechanical engineering's innovation development is proposed. Influence of environmental factors on the innovative products` sales volumes is revealed. Factors accelerating the development of the mechanical engineering industry of Ukraine are selected. The methodical approach to the formation of the industrial policy for mechanical engineering's innovative development is created. Its implementation gives an opportunity to specify approaches and measures for each sub-sector taking into account the impact of industry, national and European integration environment. The model of mechanical engineering innovative products volumes forecasting on the basis of the neoclassical production function is improved. The methodical approach to the formation of strategic directions of mechanical engineering funding is altered. The approach to the prospects of Ukrainian aircraft industry development estimation amid reorientation of markets and international cooperation on the basis of expert analysis and ranking is proposed.

Keywords: innovation development, mechanical engineering, European integration processes, industrial policy for innovation development, factor, environment, assessment.

Здано на складання 03.01.2018. Підписано до друку 03.01.2018. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 0,96. Обл.-вид. арк. 1,4. Тираж 100 прим. Зам. № 12113

Видавництво «*Літограф*»

Адреса видавництва та друкарні:
49000, м. Дніпро, вул. ім. М.В. Гоголя, 10/а, оф.38.
тел. : (066) 369-21-55, (056)713-57-25
E-mail: Litograf.dp@gmail.com